

LEV NİKOLAYEVIÇ TOLSTOY
İvan İlyiç'in Ölümü

© 2005 İletişim Yayıncılık A.Ş., Dünya Klasikleri / 1. BASIM
2005-2012, İstanbul (5 baskı)

© 2014 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM
2014-2018, İstanbul (5 baskı)

Смерть Ивана Ильича

© Sonsöz: 2013, Jerome Donnelly, “Tolstoy’s *The Death of Ivan Ilych*:
Satire, Religion, and the Criticism of Denial”.

İletişim Yayınları 1111 • İletişim Klasikleri 20
ISBN-13: 978-975-05-3078-4

© 2021 İletişim Yayıncılık A. Ş. / 3. BASIM
1. Baskı 2021, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Bahar Siber, Güneş Akkor, Emrah Serdan

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Klavdiy Lebedev, 1900

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Beyza Altay

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

LEV NİKOLAYEVIÇ TOLSTOY

İvan İlyiç'in Ölümü

Смерть Ивана Ильича

RUSÇADAN ÇEVİREN

Ergin Altay

JEROME DONNELLY'NİN SONSÖZÜYLE

LEV NİKOLAYEVIÇ TOLSTOY 9 Eylül 1828'de Moskova yakınlarında bulunan Tula'daki Yasnaya Polyana Malikanesi'nde zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. İki yaşında annesini, dokuz yaşında babasını kaybetti ve akrabaları tarafından yetiştirildi. 1844'te Kazan Üniversitesi'ne girdi fakat resmî eğitime duyduğu tepkiyle 1847'de Yasnaya Polyana'ya geri dönerek kendi kendisini yetiştirmeye karar verdi. 1852'de orduya katıldı ve burada boş zamanlarında yazmaya başladı. 1857'ye kadar *Çocukluk*, *İlkgençlik* ve *Gençlik* adlarında üç ciltlik otobiyografik romanını tamamladı. 1854'te Kırım Savaşı'na katılan Tolstoy, buradaki tecrübelerinden yola çıkarak *Sivastopol'*ü kaleme aldı. 1857'de Fransa, İtalya ve İsviçre'yi kapsayan ilk Avrupa seyahatine çıktı ve eğitim kurumlarıyla ilgili bilgi topladı. Rusya'ya dönüşünde köylü çocuklar için bir okul açtı. 1859'da *Aile Mutluluğu* adlı romanını yazdı. 1860'ta tekrar Avrupa gezisine çıktı ve Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya'da eğitim kurumlarıyla ilgili araştırmasını derinleştirdi. Bu dönemde kendine ait ahlâk felsefesi de biçimlenmeye başlamıştı. 1862'de Sofya Andreyevna Behrs'le evlendi. 1863'te yazmaya başladığı ve başyapıtı olarak kabul edilen *Savaş ve Barış'ı* 1869'da tamamladı. Romanın başarısından cesaretle, 1873 ila 1877 arasında ikinci büyük romanı *Anna Karenina'yı* yazdı. 1880'den itibaren devlete ve Kilise'ye ağır eleştiriler yöneltceği kitaplar yazmaya başladı ve Tolstoyculuk düşüncesinin yapıtaşlarını oluşturdu. 1886'da *İvan İlyiç'in Ölümü'nü*, 1889'da *Kroyçer Sonat'ı* yayımladı. 1895'te "Efendi ile Uşağı"nı yazdı. Aynı yıl Kilise'ye ağır eleştiriler yönelttiği son büyük romanı *Diriliş'i* yazmaya başladı; 1899'da yayımlanan roman, Rus Ortodoks Kilisesi'nden afaroz edilmesine sebep oldu. Son romanı *Hacı Murat'ı* 1896'da yazmaya başladı; 1904'te tamamlayacağı eser, ancak ölümünden sonra yayımlanacaktı. Tolstoy 1900'den sonra zamanının çoğunu din, toplum, ahlâk, sanat konularındaki görüşlerini anlatan yazılar yazmaya ayırdı. Bu dönemde, yazar kimliğinin yanı sıra ruhani ve ahlâki bir lider olarak da ün saldı. Hayatı ile fikirleri arasında tutarlılık sağlamak amacıyla, giderek daha sade bir yaşam sürmeye başladı. Önce içkiyi ve tütünü bırakıp köylüler gibi giyinmeye başladı, ardından ölümünden sonra mal varlığını köylülere bırakmaya karar verdi. Mülkiyet konusundaki radikal fikirleri nedeniyle ailesiyle, özellikle de karısıyla arası açıldı. Bu anlaşmazlık, son yıllarını gitgide artan bir psikolojik sıkıntı içinde geçirmesine sebep oldu. 1910 sonbaharında içinde bulunduğu şartlara daha fazla dayanamayarak küçük kızını ve doktorunu yanına alıp evi terk etti ve bir süre sonra, 20 Kasım'da Astapovo'da zatürreden öldü. Cenazesi iki gün sonra, binlerce kişinin katıldığı bir törenle Yasnaya Polyana'da defnedildi.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ	11

İvan İlyiç'in Ölümü

SONSÖZ

İVAN İLYİÇ'İN ÖLÜMÜ:

HİCİV, DİN VE İNKÂR ÇÖZÜMLEMESİ /

JEROME DONNELLY..... 113

*Судьбаму Дмитрія Івановича
Дроздовича на який
був адмірал*

СМЕРТЬ ИВАНА ИЛЬИЧА.

повість

*1897.
30 сторінок*

Л. Н. ТОЛСТОГО.

Изданіе С.-Петербургскаго Комитета Грамотности, состоящаго
при ИМПЕРАТОРСКОМЪ Вольномъ Экономическомъ Обществѣ.

С. ПЕТЕРБУРГЪ.

Типографія С. Добродѣева. Ковенскій пер., д. № 14.
1895.

Ivan Ilyich'in Ölümü'nün 1895 tarihli baskısının ilk sayfası.

Ilya Repin'in roman için yaptığı karakalem çizim (1893).

Melvinskiler davasının görüldüğü kocaman adliye binasında, duruşmaya ara verilmişti. Savcı ile mahkeme üyeleri İvan Yegoroviç Şebek'in odasında oturmuşlar, sohbet ediyorlardı. Söz dönmüş dolaşmış, ünlü Krasovski davasına gelmişti. Fyodor Vasilyeviç heyecanla davanın saçma olduğunu savunuyor, İvan Yegoroviç iddiasında diyor, başından beri tartışmaya katılmamış olan Pyotr İvanoviç ise söze hiç karışmadan, kendisine biraz önce iletilen hukuk dergisini inceliyordu.

– Beyler, diye girdi araya, İvan İlyiç ölmüş.

– Gerçekten mi?

Pyotr İvanoviç basımevinden yeni çıkmış, hâlâ mürekkep kokan dergiyi Fyodor Vasilyeviç'e uzatırken:

– Bakın, dedi.

Siyah çerçeve içinde şöyle yazıyordu: “Praskovya Fyodorovna Golovina, mahkeme üyesi sevgili eşi İvan İlyiç Golovin'i 4 Şubat 1882 günü kaybettiklerini dost ve akrabalarına büyük bir üzüntüyle bildirir. Cenaze Cuma günü öğlen saat birde kalkacaktır.”

Odadakilerin arkadaşıydı İvan İlyiç. Hepsi de severlerdi onu. Birkaç haftadır hastaydı ve hastalığının ölümcül olduğunu söylüyorlardı. Şimdilik yerine kimseyi atamamışlardı. Ama ölümünden sonra onun yerine Alekseyev'in atanabileceği görüşündeydi herkes. Alekseyev'in yerine de ya Vinnikov ya Ştabel. Öyle ki, İvan İlyiç'in öldüğünü öğrendiklerinde odadakilerden her birinin aklına ilk gelen düşünce, bu olayın kendilerinin ya da tanıdıklarının görev yerlerinde, terfilerinde ne gibi değişikliklere yol açabileceğiydi.

“Bu durumda sanırım Ştabel'in ya da Vinnikov'un yerine beni atarlar,” diye geçirdi içinden Fyodor Vasilyeviç. “Hanidir söz vermişlerdi bana. Bu terfi sonucunda maaşımda sekiz yüz rublelik bir artış olacak, ayrıca bir de kalem odam.”

“Artık kayınbiraderin Kaluga'dan buraya atanmasını istemem gerekecek,” diye geçirdi içinden Pyotr İvanoviç. “Karım çok sevinecek buna. Akrabaları için hiçbir zaman, hiçbir şey yapmadığımı söyleyemeyecek artık.”

Pyotr Petroviç:

– Onun yataktan bir daha kalkamayacağını tahmin ediyordum zaten, dedi. Çok yazık!

– Aslında neydi hastalığı?

– Doktorlar kesin bir şey söyleyemediler. Yani söylediler de, her biri değişik şeyler... Onu son kez gördüğümde düzeldi gibi gelmişti bana.

– Bayramdan bu yana onu görmeye gidememiştim. Ha bugün ha yarın derken zaman geçti...

– Varlık durumu nasıldı?

– Sanırım karısının durumu oldukça iyiydi. Ama kendisinininki pek öyle ahım şahım sayılmazdı.

– Evet, cenazesine gitmek gerekecek. Çok uzak bir yerde oturuyorlardı.

– Yani size uzak. Size her yer uzak zaten.

Pyotr Petroviç, Şebek'e gülümseyerek,
– Nehrin öte yakasında oturduğum için hiç bağışlamaz beni, dedi.

Daha sonra bir süre, kent içinde her yerin birbirine çok uzak olduğundan söz ettiler. Sonra kalkıp duruşma salonuna geçtiler.

Adliyede yeni atamalara, görev değişikliklerine neden olacak bu ölüm üzerine her türlü düşüncenin dışında, burada ayrıca bir de, yakın bir tanıdığın ölümünün herkeste, her zaman olduğu gibi, ölenin kendisi değil de o yakını olduğu düşüncesinin verdiği sevinç söz konusuydu.

“Vay canına! Öldü adamcağız... Ben ölmedim ya...” Herkes böyle düşünüyor ya da hissediyordu. İvan İlyiç'in dostu diye bilinen yakın tanıdıkları ise ayrıca, ister istemez, şimdi çok can sıkıcı birtakım zorunlu görevleri yerine getirmeleri, ölü duasında hazır bulunmaları, dul kadına başsağlığına gitmeleri gerektiğini de düşünüyorlardı.

İvan İlyiç'in en yakın dostları Fyodor Vasilyeviç ile Pyotr İvanoviç'ti.

Pyotr İvanoviç, İvan İlyiç'in hukuk okulundan arkadaşıydı. Kendisine İvan İlyiç'in pek çok iyiliği de dokunmuştu.

Pyotr İvanoviç akşam yemeğinde karısına İvan İlyiç'in öldüğünü söyledikten, kayınbiraderini artık yanlarına alabilecekleri haberini verdikten sonra istirahate çekilmeden frakını giydi, İvan İlyiç'in evine gitti.

İvan İlyiç'in evinin önünde bir kupa arabası ile iki kiralık araba vardı. Aşağıda girişte, portmantonun hemen yanında, işlemeli ipek kumaşla kaplı, saçaklı, sırmaları pırıl pırıl parlatılmış bir tabut kapağı duvara dayalı, duruyordu. Siyahlar giyinmiş iki bayan kürklerini çıkarıyordu. Biri İvan İlyiç'in kız kardeşıydı. Pyotr İvanoviç tanıyordu onu. Ötekini tanı mıyordu. Pyotr İvanoviç'in arkadaşı Şvarts üst kattan iniyordu. Merdivenin üst basamağından Pyotr İvanoviç'i görünce

durdu, “Aptallık şu İvan İlyiç’in yaptığı. Sakın biz yapmayalım aynı şeyi,” der gibi göz kırptı ona.

Şvarts’ın İngiliz favorileriyle yüzü de, frakın içindeki cılız bedeni de her zamanki göz alıcı ağırbaşlılığını yansıtıyordu. Öte yandan, onun şen yaradılışına her zaman ters düşen bu ağırbaşlılığı şimdi özellikle göze çarpıyordu. Böyle geçirdi içinden Pyotr İvanoviç.

Hanımlara yol verdi, arkalarından ağır ağır çıkmaya başladı basamakları. Şvarts durmuş, yukarıda onu bekliyordu. Nedenini hemen anlamıştı Pyotr İvanoviç. Besbelli, bu gece nerede vist¹ çevireceklerini kararlaştırmak istiyordu. Bayanlar merdivenden çıkınca dul kadının odasına yöneldiler. Şvarts sıkı dudaklarında ağırbaşlı bir anlatım, güleç bir bakışla, kaşlarını oynatarak Pyotr İvanoviç sağda, ölünün bulunduğu odayı işaret etti.

Böyle durumlarda her zaman olduğu gibi, o anda ne yapması gerektiğini bilemeden girdi odaya Pyotr İvanoviç. İyi bildiği tek şey vardı, o da böyle durumlarda haç çıkarmanın bir zararının olmayacağıydı. Bu arada öne eğilerek selam vermenin de gerekip gerekmediği konusunda kesin bir bilgisi yoktu, bu yüzden orta yolu seçti: Odaya girdikten sonra birkaç kez haç çıkardı, hafiften de öne eğildi. Bu arada bir yandan da kollarının, başının hareketlerinin izin verdiği ölçüde odayı gözden geçiriyordu. Ölenin yeğenleri olsalar gerek, biri lise öğrencisi iki genç haç çıkararak çıkıyorlardı odadan. Yaşlı bir kadın kıpırdamadan ayakta duruyordu. Genç bir bayan, kaşlarını tuhaf bir biçimde kaldırmış, kadının kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Dinç, kararlı duruşlu, cüppeli bir zangoç, hiçbir itiraza izin vermeyen duygulu, yüksek bir sesle bir şeyler okuyordu. Büfe uşağı Gerasim, Pyotr İvanoviç’in önünden sessizce geçerken yerlere bir şeyler serpiyordu. O anda Pyotr İvanoviç’in burnuna ha-

1 Rusya’da, balo ve toplantılarda sıkça oynanan briç benzeri bir kart oyunu.

fiften bozulmaya başlamış cesedin kokusu geldi. Pyotr İvanoviç İvan İlyiç'i son görmeye geldiğinde, bu uşağı çalışma odasında görmüştü. Hastanın bakıcılığını yapıyordu. İvan İlyiç çok seviyordu onu. Pyotr İvanoviç durmadan haç çıkarıyor, bir yandan da ortaya, zangoca da, cesede de, köşede masanın üzerindeki tasvirlerle de doğrudan yönelmeden öne eğilerek selamlar veriyordu. Sonunda, haç çıkarmasının artık aşırıya kaçtığını hissedince durdu, cesedi incelemeye koyuldu.

Ceset, her cesedin yattığı gibi, kaskatı kesilmiş organlarıyla tabutun içine iyice gömülmüş, başı yastığın üzerinde yana kaykılmış, yatıyordu. Her ölününki gibi onun da çökük şakaklarına doğru çiplaklaşan balmumu rengi alını ile üst dudaklarına baskı yapıyormuş gibi duran dik burnu ortaya çıkmıştı. Çok değişmişti İvan İlyiç. Pyotr İvanoviç görmeyeli daha da zayıflamıştı. Ne var ki, her ölüde olduğu gibi, yüzü yaşarken olduğundan daha güzel, özellikle daha anlamlıydı. Yüzünde, yapılması gerekenin yapıldığı, üstelik doğru yapıldığı anlatımı vardı. Bu anlatımda ayrıca, yaşayanlara bir sitem ya da anımsatma da vardı. Bu anımsatma Pyotr İvanoviç'e yersiz ya da hiç değilse kendisini ilgilendirmez gelmişti. Bir rahatsızlık hissettiğinde, bu yüzden çabucak bir kez daha haç çıkardı, hiç de yakışık almaz bir biçimde (öyle gelmişti ona) pek aceleci, dönüp kapıya yürüdü. Şvarts ara odada, bacaklarını iki yana alabildiğine açmış, arkasına attığı ellerinde silindirik şapkasıyla oynayarak onu bekliyordu. Güleç yüzlü, zarif, her şeyiyle pırl pırl Şvarts'ı görünce canlanıverdi Pyotr İvanoviç. Bu adamın, Şvarts'ın, böyle şeyleri çoktan aşmış biri olduğunu, kendini üzücü izlenimlere bırakacak bir insan olmadığını anlamıştı. Dış görünüşü şöyle diyordu: "İvan İlyiç'in ölü duası, oturunun sürmesini aksatacak yeterli neden olarak kesinlikle benimsenemez. Anlayacağınız, bu akşam, uşak daha önce yanmamış dört mumu masaya getirip yerleştirdiğinde, yeni bir

deste kâğıdı şaklatarak açmamıza hiçbir şey engel olamaz. Sözü'nün kısıası, bu akşamı da neşeyle geçirmemize bu olayın gölge düşürebileceğini düşünmenin hiç anlamı yok.” Yanından geçen Pyotr İvanoviç'e, bu akşam Fyodor Vasilyeviç'in evindeki partiye onun da katılmasını önerirken fısıldayarak söylemişti bunları. Ne var ki, besbelli, o akşam Pyotr İvanoviç'in kaderinde vist oynamak yokmuş. Kısa boylu, fazlaca şişman bir kadın olan Praskovya Fyodorovna, siyahlar giyinmiş, başında matem başörtüsü, kaşları tabutun başında dikilen bayanınki gibi tuhaf bir biçimde kalkık, tüm çabalarına karşın bir türlü omuzlarından düşmesine engel olamadığı atkısını ikide bir çekiştirerek öteki bayanlarla birlikte çıktı odasından, onları ölünün bulunduğu odanın kapısına kadar getirip,

– Buyurun geçin, şimdi başlayacak dua, dedi.

Şvarts belirsizce selam verip durdu. Ölünün bulunduğu odaya girme önerisini benimseyip benimsemediği belli değildi. Pyotr İvanoviç'i tanıyınca derin bir göğüs geçirdi Praskovya Fyodorovna, yanına gidip ellerini tuttu, “Biliyorum,” dedi, “İvan İlyiç'in gerçek dostuydunuz...” Bu duygulu sözlerine uygun bir davranış bekler gibi baktı Pyotr İvanoviç'in yüzüne. Pyotr İvanoviç içeride haç çıkarmasının gerektiğini bildiği gibi burada da kadının ellerini sıkmasının, göğüs geçirerek “Buna inanın!” demesinin gerektiğini biliyordu. Öyle de yaptı. İstenen sonucun elde edildiğini hissetmekte gecikmedi: O da, kadın da duygulanmışlardı.

Dul kadın:

– Dua başlamadan benimle gelir misiniz, dedi, sizinle konuşmam gereken şeyler var. Verin elinizi bana.

Pyotr İvanoviç elini verdi. İkisi birlikte, Pyotr İvanoviç'e acıklı acıklı göz kırpan Şvarts'ın yanından geçip iç odalara doğru yürüdüler. Şvarts'ın güleç gözleri şöyle diyordu sanki: “Al sana şimdi oyun! Üzülmeyin canım, biz de kendimize başka partner buluruz. Siz kaçarsanız yerinize beşinci geçer.”

Pyotr İvanoviç daha da derinden, daha da acı acı göğüs geçirdi. Praskovya Fyodorovna minnettarlıkla sıktı elini. Dul kadının, loş ışık veren bir lambanın aydınlattığı, döşemesi ağırlıklı gülcengi kumaşla kaplı odasına girdiler, masanın yanında (Praskovya Fyodorovna kanepeye, Pyotr İvanoviç ise yaları dağılmış, yumuşak bölümü yassılmış, yana kaymış alçak pufa) oturdular. Praskovya Fyodorovna sandalyeye oturması için uyaracak olmuştur Pyotr İvanoviç'i ama bu uyarıyı içinde bulunduğu duruma uygun bulmamış, vazgeçmiş, sesini çıkarmamıştı. Pufa otururken, konuk odalarını döşerlerken bu yeşil yapraklı gülcengi kumaş konusunda İvan İlyiç'in ona nasıl akıl danıştığını anımsamıştı Pyotr İvanoviç. Kanepeye oturmak için masanın yanından geçerken (konuk odası tıka basa eşya doluydu) dul kadının siyah matem giysisi ile atkısı masanın oymalarına takılmıştı. Pyotr İvanoviç takılan giysiyi kurtarmak için oturduğu yerden hafifçe doğrulduğunda puf sallanmaya, bacağına çarpmaya başlamıştı. Bu arada dul kadın giysisini kurtarmış, Pyotr İvanoviç de yeniden oturmuş, başkaldıran pufu altında ezmişti. Ama tam kurtaramamıştı giysisini dul kadın, Pyotr İvanoviç bir kez daha doğrulmuştu, puf bir kez daha başkaldırmış, bu kez gıcırdamaya bile başlamıştı. Bu telaş sona erdiğinde Praskovya Fyodorovna temiz, patiska mendilini çıkardı, ağlamaya başladı. Kadının giysisinin masanın oymasına takılması olayı ile, oturduğu pufla mücadelesi Pyotr İvanoviç'in duygusallığını dağıtmıştı. Suratı asık, oturuyordu. Bu tatsız duruma İvan İlyiç'in uşağı Sokolov son verdi. Praskovya Fyodorovna'nın mezarlıkta ayırttığı yerin ücretinin iki yüz ruble olduğunu bildirmeye gelmişti. Ağlamayı kesiti Praskovya Fyodorovna, Pyotr İvanoviç'in yüzüne yalvarmaklı bakarak, Fransızca, kendini çok kötü hissettiğini söyledi. Pyotr İvanoviç, bunun doğal olduğunu, başka türlü de olamayacağını belirten sessiz bir hareket yaptı.

Praskovya Fyodorovna hoşgörülü, ama bitik bir sesle:

– Bir sigara yakın lütfen, dedi.

Sonra Sokolov’la mezar yerinin ücreti konusunda konuşmaya başladı. Pyotr İvanoviç sigarasını içerken bir yandan da yer ücretleri konusunda inceden inceye bilgiler alan, hangisini satın almaları gerektiğine karar vermeye çalışan Praskovya Fyodorovna’nın Sokolov’la konuşmasını dinliyordu. Praskovya Fyodorovna mezar yeri konusunu bitirdikten sonra dua okuyucular konusunu soruşturmaya başladı. Neden sonra gitti Sokolov.

Praskovya Fyodorovna masanın üzerindeki albümleri bir kenara iterken:

– Her şey bana bakıyor, dedi.

Pyotr İvanoviç’in sigarasının külünün masaya dökülmek üzere olduğunu fark edince çabucak bir küllük sürdü önüne. Ekledi:

– Üzüntümden günlük işlerle ilgilenemediğimi söylersem yalan olur. Aksine, acımı unutturamasalar da... kocamla ilgili yapmam gerekenler oyalıyor beni.

Ağlamaya hazırlanıyormuş gibi gene mendilini çıkardı Praskovya Fyodorovna, ama sanki kendini zorlayarak birden silkindi, sakın, konuşmaya başladı.

– Size bir işim düştü.

Pyotr İvanoviç, altında hemen kıpırdanmaya başlayan pufun yaylarının dağılmasına izin vermeden hafiften öne eğilerek saygılarını belirtti.

– Son zamanlarında çok acı çekti kocam.

– Çok mu? diye sordu Pyotr İvanoviç.

– Ah! Korkunç! Yalnızca son dakikalarında değil, son saatlerinde de acılar içinde kıvranarak bağırdı. Son üç gün sürekli bağırdı. Dayanılmaz bir şeydi... Ben nasıl dayandım bilemiyorum. Üç oda öteden duyuluyordu sesi. Ah, neler çektim!